

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. An essentia & natura Dei sint virtualiter distinctæ, habeántque
duplex constitutivum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

duct sup. a. r. n. §. partim sequentia: Cypr. l. de van. idol. *hec est summa delicti, nolle agnoscere, quem ignorare non possis.* Tertul. l. r. adv. Marcion. *prima anima rationalis dei DEI notitia est.* Et l. despect. C. 2. *homo ignorat, quod ultero natura suggerit, DEVM esse?* August. tr. 106. in Jo. *Hec est vis vera divinitatis, ut creatura rationali jura ratione utenti penitus abscondi non possit.* Greg. 27. moral. c. 3. *Omnis homo, eo ipso, quod rationalis conditus est, debet ex ratione colligere, se enim, qui se condidit, DEVM esse.* Paulus Orol. l. 6. hist. adv. pag. *DEVM quilibet hominum contemnere ad tempus potest, nescire in totum non potest.*

29. Probatur tertio ratione. Illud invincibiliter ignorari non potest, in cuius notitiam quilibet homo quantumvis rudis hebetisque ingenii saltem probabilissimo discursu, ipsoque nativo rationis impulsu devenire potest: sed in DEI cognitionem quilibet ita devenire potest, tum ex totius universi aspectu, tum ex sui ipsius notitia: unde ps. 138. dicitur: *mirabilis facta est scientia tua ex me.*

Ita pulcherrime observavit Theodoretus apud Van der verken d. 2. c. 4. *Si quis maximum & pulcherrimum adificium inspicens architectum miratur, & navigium videns bene pulchrum, instructum, nauegum considerat, & cum contemplatione imaginis memoria pictoris simul occurrit, multo magis mundi fabrica, que videtur, ad opificem videntes adducit.*

30. Probatur quarto. Impossibile est, ut homo invincibiliter ignoret omnia principia vite honeste, alias sequeretur hoc maximum absurdum, quod homo adultus propter invincibilem ignorantiam prorsus peccare non possit: atqui primum inter omnia principia moralibus principiis pre-supposita, est

DEVM esse, ex quo consequitur alterum universalissimum principium morale, DEVM esse colendum: ergo illius notitiam invincibiliter ignorare nemo potest.

Probatur quinto absurdum. Nam primo sequeretur hominem DEI invincibiliter ignoratum excusari ab omni peccato: quia quia ratione DEUS ignoratur, ea ratione etiam ignoratur, dari offensam DEI, esse averfionem a DEO: si ergo DEUS invincibiliter ignoratur, etiam inculpabiliter ignoratur offensam DEI, averfio a DEO; consequenter non potest esse voluntaria: si non voluntaria, ergo nec imputabilis in culpam. Secundo sequeretur, quod adultus rationis compos non posset exercere actum morale: quippe ejus exercitio pre-supponitur cognitio finis ultimi, ut sup. ex Tr. d. act. hum. Sequeretur tertio. Hominem in prima sua rationis aurora constitutum non teneri, ut se convertat in DEVM, quippe quem invincibiliter ignorare posset. Quarto, quod non omnis homo reciperet auxilia sufficientia ad salutem, cum essent aliqui invincibiliter destituti cognitione divinitatis, qua omnibus aliis auxiliis pre-supponitur.

Unde neganda est omni modo experientia ad-ducta a Pentateuce loco citato dicentis: *in his Indiarum provinciis, prasertim hoc regno Peruano quotidie experimur esse aliquos homines adeo barbaros, ut nullam habeant DEI cognitionem, &c.* Etenim, quod non habeant vel habere potuerint notitiam Numinis valde claram, & ex perfecto discursu contractam, quin tamen in ipsa rationis aurora inchoatam Numinis supremi agnitionem, & quasi suspicionem quandam habuerint, & habere potuerint ex ipso universi aspectu, rudi saltem discursu comparatam, admitti non potest.

DISPUTATIO III.

DE NATURA DEI, EIUSQUE CONSTITUTIVO.

ARTICULUS I.

An essentia & natura DEI sint virtualiter distincta, habeantque duplex constitutum.

S U M M A R I A.

1. Inquiritur constitutum metaphysicum.	13. Propter distinctionem actus essendi & intelligendi.
2. Natura, ut virtualiter distincta ab attributis.	14. Ob puritatem actus primi inconceptibilis in DEO.
3. Quod est constitutum per modum simplicitatis.	15. Prima operatio vitalis in DEO non distinguitur virtualiter a natura.
4. Tres conditiones ad constitutum naturae requisitae.	16. Natura non est proprie relativa.
5. Diversitas sententiarum.	17. Disparitas inter naturam creatam & increatam.
6. Fundamentum distinguendi essentiam & naturam per habitudinem ad diversos actus.	
7. Propter sequelam operationis ad esse.	
8. Quia natura ad essentiam se habet, ut includens ad inclusum.	
9. Duo constitutiva pro essentia & natura.	
10. Reijcitur distinctio virtualis essentiae & naturae propter imperfectionem.	
11. Propter defectum purissime actualitatis, quam infert in DEVM.	
12. Et vitalitatis.	

§. I.

Pre-supposita, & status questionis.

1. *Validimus DEVM esse, quod pertinebat ad primam questionem: An est? modò quidditativa DEI praedicata (quod pertinet ad alteram questionem quid est?) inspicimus; non quòd inquiramus ejusmodi quidditativum conceptum, qui divinitatem*

vinam essentiam aequatè ut in se est exprimat: is enim beatis mentibus tantum concessus, abstractivam viatoris cognitionem longè transcendit, quo sensu Damasc. l. 1. c. 4. quòd *DEVS sit, liquidò constat, quid autem ratione essentia, naturaq; sit, nullo modo cognosci potest*, sed quod in omnium divinarum perfectionum & prædicatorum cumulo, quæ per inadæquatè conceptus attingimus, sicuti alia invenimus prædicata ad exprimentas operationes, alia ad proprietates, attributa, personas spectantia; ita investigemus perfectionem, quæ ipsam DEI naturam, ut nostro modo concipiendi ab omni alio, quod est extra naturam conceptum, distinctam exprimat: quam perfectionem *constitutivam essentia & naturæ* nominamus.

1. Naturæ, inquam, ut ex modo concipiendi ab omni, quod ipsa non est, distinctam, adeoque sub metaphysica consideratione spectatam; si enim eandem physice, & prout est entitativè in se ipsa, spectes, haud dubiè sicuti divina essentia & natura est infinitum & interminatum substantiæ pelagus, omnem perfectionem in se simpliciter uniens & identificans; ita quoque pro suo constitutivo cumulo omnium divinarum perfectionum habebit.

2. Per id *constitutivum nature* tamen non intelligimus constitutum per modum compositionis, quæ in actu puro & simplicissimo locum non habet; sed per modum simplicitatis, qualiter divinas Personas relationibus constitui in Tract. de Trinit. dicemus:

4. Ceterum tres condiciones (supposità in præsens inter naturam & attributa divina distinctione virtuali, & rationis ratiocinata secundum conceptum explicitam & implicitam) ad naturæ divinæ constitutum necessarias invenimus: Prima est, quòd sit prædicatum essentiale intrinsecum & distinctivum ab omni alio; aliis quo pacto essentiam omnibus personis communem constitueret? Altera, ut sit prima radix (non formalis, sed virtualis; in quam videlicet ratio nostra cum fundamento in re omnia alia prædicata ultimò revocentur) non tantum operationum, sed etiam attributorum, à quibus virtualiter distinguitur; quemadmodum rationale in homine est radix formalis operationum & proprietatum, quæ hominis speciem consequuntur. Tertiò, ut exprimat gradum vitæ divinæ, adeoque actualissimæ & perfectissimæ. Cum enim natura viventium sit ipsum radicale & substantiale principium vitæ, seu principium, quo per se primò, movemur & sumus, tam diu non exprimitur specificata natura viventis, ut ab omni alia natura distincta, quamdiu gradus ipse vitæ non exprimitur: sed qui DEI naturam considerat, utique considerat naturam non modò primi entis, sed etiam primi viventis: ergo pro constitutivo ipsius naturæ non debet statuere prædicatum, quod solummodò exprimat perfectionem & gradum entis increati; (qui conceptus nimium quantum est confusus & imperfectus) sed etiam gradum vitæ increatae & perfectissimæ.

5. Quibus positis in hæc subtili & profundâ contemplatione admodum diversa sunt Authorum placita. Scotus q. 3. prol. n. 12. & in 1. dist. 3. q. 2. n. 17. formalitatem primò expressivam Divinæ essentia collocat in infinitate. Pro cumulo aggregato ex omnibus perfectionibus certant Ruiz, Amicus, Bonæ spei & Quiros tr. 2. disp. 17. le. 6. & 7. Aseitatem, hoc est formalissimam & independentissimam actualitatem essendi propugnant Bannes, Mariales, Averlæ, Derkennis, Contenton. Petrus à S. Joseph. l. 1. c. 1. re. 1. 4. Stadlmair Univers. Salisb. Reclor Magnif. disp. de DEO c. 1. §. ult. Essentiam & naturam virtualiter distinguunt, & illi quidem aseitatem, huic verò actualissimam intellectionem pro constitutivo assignant Corneio to. 1. q. 12. a. 4. disp. 1. dub. 3. & 4. Franciscus de Lugo l. 1. disp. 16. c. 7. Illustrissimus Reding q. 2. a. 2. contro. 3. Intellectualitatem seu intelligere radicale amplectuntur Artubal, Serra, Jo. de Bacone, Henr. à S. Ignat. dist. 3. a. 5. Intelligere actualissimum statuunt Salmanticenses, Jo. à S. Th. disp. 16. a. 2. Gonet disp. 2. de nat. DEI concl. ult. & complures nostris Salisburgensibus.

§. II.

Fundamenta pro distinctione virtuali essentia & naturæ.

Sententia docens virtualem distinctionem inter essentiam & naturam DEI probatur his rationibus. 6. Primò. Conceptus, qui desumuntur per habitudinem ad actus formaliter vel virtualiter distinctos, sunt inter se virtualiter distincti; sed essentia & naturæ conceptus desumuntur per habitudinem ad actus formaliter vel virtualiter distinctos: ergo. Minor probatur, ex S. D. q. 39. a. 2. ad 3. *natura designat principium actus; essentia ab essendo dicitur.* Et est commune Philosophorum dogma: essentiam dici per ordinem ad esse, nomen autem naturæ delumi ex ordine ad operationem, natura enim dicta est, *quasi aliquid nasci faciat*: sed esse & operatio uti in creatis formaliter & realiter, ita in divinis sunt actus virtualiter distincti, uti etiam linea essendi ac operandi: ergo & actus, ad quos essentia & natura dicuntur habitudinem, sunt inter se virtualiter distincti. Min. probatur, quæ realiter distinguuntur in creatis, virtualiter distinguuntur in divinis; sed actus essendi & operandi realiter distinguuntur in creaturis: ergo virtualiter distinguuntur in divinis.

Confirmatur. Esse prius concipitur, quàm operari, quia operari sequitur ad esse; ergo conceptus 7. essendi & consequenter etiam conceptus essentia est virtualiter prior, quàm conceptus naturæ. Adde: quòd absoluta sunt priora relativis: conceptus essentia est absolutus; conceptus naturæ est relativus ad operationem, ergo.

Probant secundò. Includens saltem virtualiter inadæquatè distinguitur ab incluso, quemadmodum actus notionalis ratione superaddita relationis virtualiter inadæquatè distinguitur ab actu essentiali, quem includit; sed natura se habet ad essentiam tanquam includens ad inclusum, quia ad esse, quod est constitutum essentia, superaddit operationem, velut insinuat S. D. in opus. de ente & essent. dicens: *Nomen natura significare videtur essentiam rei, secundum quod habet ordinem ad propriam operationem.* Unde communiter docetur tam à Philosophis, quàm Theologis, in creaturis naturam superaddere essentia, quòd sit principium primum & radicale operationis.

Positâ ergo distinctione virtuali inter essentiam, 9. & naturam

& naturam divinam, necessariò etiam ponenda sunt utriusque constitutiva virtualiter distincta; sed pro essentia nullum convenientius est assignabile, quàm esse à se, utpotè perfectio actualissima & præsupposita omni alteri perfectioni attributali: similiter pro constitutivo naturæ rectissime assignatur *intelligere substantiale*; siquidem in divinis non datur principium operandi nisi per modum actus secundi: prima autem operatio & actus vite secundus in pura intelligentia est intelligere, de quibus infer. plura.

§. III.

Opposita sententia statuitur.

10. **H**is non obstantibus ex oppositis fundamentis oppositum statuendum & dicendum; neque duos conceptus objectivos essentia & naturæ ab invicem virtualiter intrinsecè distinctos; neque duplex constitutum utriusque in DEO admitti posse.

Ratio est primò: quòd conceptus inferens imperfectionem in DEUM admitti non potest: sed conceptus essentia præclus à conceptu naturæ infert imperfectionem in DEUM; ergo. Min. probatur, ideò in creaturis essentia virtualiter distinguitur à natura, quia esse est naturà prius, quàm operari, unde eadem entitas ut constituta sub actu essendi, (ubi habet conceptum essentia) nondum concipitur ut habens vel emanans actum operandi; adeoque ut constituta in potentia ad actum operandi. Sed iste conceptus dicit limitationem & imperfectionem repugnantem DEO, quia supponit primò distinctionem realem inter esse & operari: secundò prioritatem naturæ, quæ esse præsupponitur non tantum uni vel alteri, sed omni operationi: tertio conceptum potentialitatis & perfectibilitatis ab actu operandi.

Ac proinde quartò defectum purissimæ vitalitatis, siquidem conceptus cuiuscunque operationis (in qua vita secunda consistit) extra lineam essentia peti debet.

11. Unde *Ratio est secundò*: Vel concipis divinam essentiam in gradu essendi perfectissimo, vel non: si non; nec quidem concipis divinam essentiam; nisi fortè conceptu tantum confuso, & solum distincto ex imperfecto modo concipiendi: quia quasunque perfectiones divinas concipimus, debemus concipere per modum purissimæ actualitatis in illa linea; ut si concipis unum, debes concipere omnem possibilem & infinitam perfectionem, quæ in linea unitatis haberi potest: cum ergò gradus essendi pertineat ad lineam essendi, nisi concipias perfectissimum gradum essendi, etiam non concipis essentiam DEI in sua linea infinite perfectam. Si concipis essentiam in gradu essendi perfectissimo constitutam, necessariò exprimis, & concipis ut vitalem & intelligentem; adeoque non concipis essentiam, prout præcindit ab operatione & natura.

12. **C**onfirm. Essentia ut præcindens à natura est radix proprietatum præcindens à radice operationum: sed essentia divina hoc modo non rectè concipitur; ergò. Min. prob. Essentia divina non potest concipi ut præcindens à vitalitate & gradu vitæ; sed hoc modo præcinderet à gradu vitæ:

cum enim vita secunda consistat in operatione, essentia præcindens ab operatione & principio operandi, etiam præcindit à gradu vitæ.

Tertio. Esse à se & intelligere in DEO nec re, nec ratione distinguuntur; ergò nec sunt virtualiter distincta constitutiva, nec ratione ipsorum essentia & natura virtualiter distingui possunt, consequ. est manifesta. antec. inf. probabimus.

Quartò. Natura seu radix operandi saltem secundum communioem Thomist. in DEO per *AA.* non est virtualiter distincta ab ipsa operatione; siquidem non potest concipi per modum actus primi: ergò etiam essentia non distinguitur virtualiter à natura. Conseq. prob. Ideò non potest natura concipi per modum actus primi, & virtualiter distincta ab operatione intellectiva, quia conciperetur ut incompleta & actuabilis in propria linea: sed etiam essentia, si foret virtualiter distincta à natura, conciperetur ut incompleta & actuabilis in propria linea: nam ultima actualitas essentia vitalis est esse vitale; sed si essentia DEI conciperetur præcisè sub actu essendi, abstrahente ab actu & principio intelligendi, non conciperetur sub illa actualitate essendi vitaliter; ergò non conciperetur ut constituta in ultima actualitate suæ lineæ.

§. IV.

Solvuntur fundamenta contraria.

AD primam rationem contr. sent. nego min. 11. universaliter sumptam. Est enim quòd non tantum actiones virtualiter transeunt, sed etiam aliqua immanentes, prout in decursu patebit, sint ab esse divino virtualiter distinctæ; primum tamen operari, sive illa operatio, quæ dicit actualitatem perfectissimam vitæ intellectualis, videlicet intelligere, non est virtualiter distincta ab esse. Unde etiam linea operativa latissime accepta, quamvis in operationibus consecutivis ad constitutionem esse & vitæ divinæ, admitat distinctionem virtualem à linea entitativa; non tamen eandem distinctionem exigit ex vi suæ lineæ, neque proinde illud axioma: *operari sequitur ad esse*, locum habet, nisi in operationibus creatis, quæ seu actus accidentales radicantur in esse substantiali, & vitam primam substantialem prius naturà supponunt. In divinis autem ad illas tantum operationes pertinet, quæ non constituunt gradum vitæ, sed jam constitutum supponunt. Ad prob. min. nego maj. neque enim ideò rationes entis & actus virtualiter intrinsecè distinguuntur in DEO, quia, secundum Thomisticam doctrinam, inveniuntur realiter separate in materia prima.

Ad confirm. Responsio pater ex dictis. Ad addi 16. tamentum dico: conceptum naturæ non esse relativum, nisi secundum dici, cum sit communis tribus Personis: illud autem axioma est intelligendum de relativis secundum esse.

Ad secundam probationem, eundem patet Responsio: esto enim, quòd in creatis natura superaddat operationem ad esse; siquidem ibi omnis operatio est extra lineam essendi; & ideò distinctio naturæ sit distinctio includentis & inclusi; attamen in divinis cum aliqua operatio vitalis necessariò pertineat ad lineam essendi, non potest operatio totaliter ad esse superaddi, neque proinde dari distinctio includentis & inclusi.